

XVI.

Om

Lemenden,
(Mure Norvegico)

af

H. Strom.

K. Norske V. S. Skrifteer II. B. Aaa

IVX

III

IVX

(Mare Nostrum)

II

III

IVX

Det var i den dybe Sne og skarpe Kulde, man havde i Foraaret
 1772, dette Creatur indfandt sig i mere end sædvanlig Mængde
 og gav Anledning til de faa Anmerkninger, som her skal anføres. Man
 gjorde sig strax ved deres Ankomst den Spaadom, at der vilde følge
 Misveer derpaa, og den Nattefrost, som indfaldt Høsten efter den 8de
 og 9de September, stadfæstede denne Spaadom alt for meget. Ja det
 var mærkeligt, at just i de Egne her paa Grændserne, hvor den største
 Mængde af dem kom, der leed Sæden den største Skade af Frost,
 hvilket stadfæster det, som desuden er beviist nok, at de komme fra
 Lapland, og ved en vis Jøselse i deres Legemer af den forestaaende Kulde,
 begibe sig til de sydligere og mildere Egne.

Jeg havde tilforn ikke seet disse Creature, men havde nu den For-
 noielse at faae een levende. Jeg fornam ved den Anledning hvor stærkt
 den kan gnave, da den blot ved at føres i Mills Wei, nær havde ædt
 Hul igiennem det Skrin, hvori den var forvaret. I at smutte efter-
 gav den ingen Muns; thi uagtet den var tyk som den største Notte, vilde
 den dog ikke lade sig holde i Buur, som var tæt nok for de mindste
 Fugle. Jeg lod den derefter forvare i et Skrin, men maatte og lade
 dette fare, da den begyndte at æde Hul deri. Omfider lod jeg den løbe

frit paa Gulvet i mit Kammer, og havde den Fornøielse at see den knække
 Halmstraa, samt æde Brodkrummer, som man kastede for den. Næ-
 kede man en Kiep til den, satte den sig til Modværg og bred i den som
 en Hund, den var alt'aa langt mindre skye end andre vilde Creaure;
 ja den var endog saa dristig nogle gange at kravle op efter min Sla-
 roch, og sandtes mig uafvidende siddende i mit Skod. Men denne
 Dristighed befordrede dens Dod forend jeg ønskede, og det ved følgende
 Hændelse: Et af Husets Fruentimmer var kommet ind i Kammeret og
 havde kun staaet en liden Stund stille, forend hun begyndte at raabe,
 at Leminden var kommen paa hende. Hun løb derpaa ud til Huis-
 folkene for at blive stilt ved den Plage, men kunde i den Forvirrelse
 ikke siige hvor den sat, og gav den derved Leilighed til at siige hoiere op-
 Omstider merkede man af Hals-Torflædets Beværgelse, at den sat derunder,
 og at den ved at kravle opad Skjortet var kommen imellem Underroien
 og Bampen, og tilsidst avanceret op under Torflædet, hvor den havde
 bidt sig fast i Halsen og giort en stemt Saar. Saasnart den nu der
 lod sig see, blev den greben og slængt imod Gulvet, hvoraf den døde.
 De øvrige af dens Medbrodre, synes ikke heller længe at have overlevet
 den, da man ved samme Tid fandt mange af dem liggende døde i Græs-
 set paa de Gaarde, hvor de Vinteren tilforn vare ankomne, og det af
 den Marsag, Bønderne foregav, at de ei taale det ny opvorne Græs.
 Andre bleve ødelagde af Hundene, der ere meget slagne efter dem, andre
 igien faaes døde liggende ved Søe og Elvebredde, og det uden Tvivl af
 den Marsag, at de efter deres medfødte Art at gaage ligefrem og i deres
 Strog altid at holde een Linie, *) har villet sætte over Floder og Bæde,

og

*) See herom de Linné hans Afhandling i Svenske Akadem. Handl. for
 1740, 12 Afhandling.

og har da deels været henrevne af Strømmen, deels ikke havt Kræfter nok at svømme over Vandene, men druknede paa Veien. At disse Creatyre enten i sig selv skulle være forgiftige eller forgifte de Vandene, hvori de i Mængde drukne, er her ikke bekiendt. Imidlertid beretter dog Nordberg i R. Karl 12tes Historie, at de Spanske Tropper paa deres Marsch til Norge, fandt den Søe Nisem ganske forgiftet af dem, og at nogle af deres Heste derover creperede. Hans Beskrivelse over dette Dyr er ellers saa sølsom, at man har Møle at kiende det igien, da han kalder det et Uhyre, som skal falde ned af Lusten i tykt og regnagtigt Veir, være af Bort som en knyttet Nave, loddrent som et Marsvin, og af de Norske kaldes Fjeldmos eller Lømlar. Da man nu heraf lettelig seer, at intet andet kan forstås end Leminden, saa er det lige underligt, at Nordberg som en Svendsk Mand ikke bedre kiendte et i Norge og Sverrig saa vel bekiendt Dyr, og at Herr Procantsler Pontoppidan, af hvis Danske Atlas I. S. 341. jeg har taget dette, ikke skulde kunne mærke, hvor han sigtede hen.

En ulige bedre Beskrivelse har man over dette Dyr i Wormii Monograph., saavel som de Svendiske Afhandlinges af Herr Linné. Wormii Tegning, som ogsaa af sidstbenævnte Auhor er udcopieret, er ganske god, naar jeg henseer til det udstoppede Exemplar, jeg har; men levende er den dog ulige tyffere, helst bagtil, hvor Ryggen efterat have gjort en langsom Reising forfra falder ligesom ned af, og gjør den bagtil meget tyk. I Forsikningen tænkte jeg den kunde være en frugtformelig Hun, men siden fandtes tydelige Kiendtegen, at den var en Han. I Hensende til Fodderne mærkedes denne Forskiel, at Stjerne paa Forfodderne vare meget tykke og stumpede i Enden, men paa Bagfodderne mere krumme, smale og spidse. De første vare 4, nemlig 2

store og lige lange foran med 2 mindre paa Siderne, af hvilke den inadvendende var meest spids, de sidste vare 5, nemlig 3 lige lange foran og 2 kortere paa Siderne, alle spidse, om hvilken Forskiel Linné intet melder. Den korte Hale er i Enden toer og affumpet, som just ikke kan sees af Wormii Tegning.

